

LIITE 1. Metsäneuvoston toimintasuunnitelma 2002 –2005

1. Metsäneuvosto ja sen sihteeristö

Metsäneuvoston tehtävät ja kokoonpano

Valtioneuvosto asetti 19.6.2002 uuden metsäneuvoston maa- ja metsätalousministeriön tueksi laajakantoisissa ja periaatteellisesti tärkeissä metsäpoliittisissa kysymyksissä sekä seuraamaan Kansallisen metsäohjelman 2010 toteutusta. Lisäksi metsäneuvosto toimii yhteistyöfoorumina metsiin liittyvän julkisen hallinnon ja yksityisen sektorin välillä. Metsäneuvosto seuraa myös Kansallisen metsäohjelman 2010 toteuttamista ja tekee ehdotuksia ohjelman kehittämiseksi taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti tasapainoisena kokonaisuutena. Metsäneuvoston toimikausi päättyy 18.6.2005.

Metsäneuvoston kokoonpano (suluissa varajäsen):

Puheenjohtaja:

maa- ja metsätalousministeri Jari Koskinen 19.6.2002–23.6.2003

maa- ja metsätalousministeri Juha Korkea-aho 24.6.2003 alkaen
(osastopäällikkö Aarne Reunala, maa- ja metsätalousministeriö, MMM)

Jäsenet:

luonnonsuojelujohtaja Ilkka Heikkinen, ympäristöministeriö, YM
(ylimetsänhoitaja Pirkko Isoviita, ympäristöministeriö, YM)

teollisuusneuvos Paula Nybergh, kauppa- ja teollisuusministeriö, KTM
(ylitarkastaja Reima Sutinen, kauppa- ja teollisuusministeriö, KTM)

neuvotteleva virkamies Seija Kivinen, valtiovarainministeriö, VM
(neuvotteleva virkamies Ilona Junka, valtiovarainministeriö, VM)

neuvotteleva virkamies Kaija Hasunen, sosiaali- ja terveysministeriö, STM
(kehityspäällikkö Hannu Jokiluoma, sosiaali- ja terveysministeriö, STM)

talousneuvos Markku Heikkinen, alueelliset metsäneuvostot
(agrologi Johannes Leppänen, alueelliset metsäneuvostot)

toimitusjohtaja Matti Peltola, Koneyrittäjien liitto ry, KL
(varatoimitusjohtaja Simo Jaakkola, Koneyrittäjien liitto ry, KL)

pääsihteeri Timo Tanninen, Suomen WWF
(metsäpäällikkö Harri Karjalainen, Suomen WWF)

metsäjohtaja Antti Sahi, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y.
(varametsäjohtaja Timo Nyrhinen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y.)

puheenjohtaja Håkan Nystrand, METO - Metsäalan Asiantuntijat ry
(pääsihteeri Reino Mattila, METO - Metsäalan Asiantuntijat ry)

apulaistoiminnanjohtaja Jari Pigg, Metsästäjien Keskusjärjestö
(hallituksen jäsen Tapani Pääkkönen, Metsästäjien Keskusjärjestö)

johtaja Hannu Valtanen, Metsäteollisuus ry
(osastopäällikkö Pertti Litmanen, Metsäteollisuus ry)

sihteeri Lauri Ainasto, Puu- ja erityisalojen liitto, PL
(osastopäällikkö Sakari Lepola, Puu- ja erityisalojen liitto, PL)

metsänhoitaja Anne Rautiainen, Suomen Latu ry
(toiminnanjohtaja Tuomo Jantunen, Suomen Latu ry)

metsäasiantuntija Sini Harkki, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, SLL
(puheenjohtaja Heikki Simola, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, SLL)

metsänhoitaja Päivi Salpakivi-Salomaa, Metsänhoitajaliitto ry
(toiminnanjohtaja Tapio Hankala, Metsänhoitajaliitto ry)

järjestöpäällikkö Liisa Sahi, Suomen Partiolaiset
(metsänhoitaja Terhi Ajosenpää, Suomen Partiolaiset)

varatoimitusjohtaja Jaana Heinisaari-Säteri, FM Timber Team Oy
(toimitusjohtaja Jukka-Pekka Ranta, Suomen Sahat ry)

agrologi Lena Aschan, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund r.f.
(agrologi Henrika Husberg, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund r.f.)

Metsäneuvoston pääsihteerinä toimii ylitarkastaja Jouni Suoheimo maa- ja metsä-talousministeriöstä. Maa- ja metsätalousministeriö määrää metsäneuvostolle tarpeellisen määrän sihteereitä. Metsäneuvoston alaisuudessa toimii tarpeen mukaan määräaikaista työryhmiä sekä sihteeristö.

Metsäneuvoston kokoukset

Metsäneuvosto kokoontuu neljä kertaa vuodessa. Kokousasiakirjat toimitetaan sähköisesti viikkoa ennen kokousta. Yksi kokous vuodessa järjestetään retkeilynä. Vuonna 2003 kokousten asialistalla olivat muun muassa:

- 3/2003 – Työryhmäraportointi: Metsäteollisuudella kasvumahdollisuuksia, Metsätalous kannattaa ja työllistää ja Metsät hoidetaan hyvin
- TEKESin puualan kehittämistoiminta
- METSO-raportointi
- Kansallisen metsäohjelman 2010 seurantatyöryhmät
- 6/2003 – Retkeily
- Työryhmäraportointi: Ekologinen kestävyys turvataan
- METSO-raportointi
- 9/2003 – Työryhmäraportointi: Metsistä virkistystä ja luonnontuotteita sekä metsäosaamista vahvistetaan
- METSO-raportointi
- 12/2003 – Työryhmäraportointi: Suomi on aktiivinen kansainvälisessä metsäpolitiikassa
- Kansallisen metsäohjelman 2010 edistymisen kokonaisarvio
- METSO-raportointi

Seuraavien vuosien kokoukset ovat: 3/2004, 6/2004 (retkeily), 9/2004, 12/2004, 3/2005, 6/2005

Sihteeristö

Puheenjohtaja: osastopäällikkö Aarne Reunala, maa- ja metsätalousministeriö, MMM

Pääsihteeri, varapuheenjohtaja: ylitarkastaja Jouni Suoheimo, maa- ja metsätalousministeriö, MMM

Jäsenet:

yksikönpäällikkö Tage Fredriksson, Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio

ylimetsänhoitaja Pirkko Isoviita, ympäristöministeriö, YM

varatoimitusjohtaja Simo Jaakkola, Koneyrittäjien liitto ry, KL

kehityspäällikkö Hannu Jokiluoma, sosiaali- ja terveysministeriö, STM

luonnonsuojelupäällikkö Ilpo Kuronen, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, SLL

varametsäjohtaja Timo Nyrhinen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTKr.y.

johtaja Kaarlo Ouni, Pirkanmaan metsäkeskus

tutkimuskeskuksen johtaja Heikki Pajuoja, Metsäntutkimuslaitos, Metla

ympäristöpäällikkö Kari Pelkonen, Metsähallitus

asiamies Markku Väre, Metsäteollisuus ry

Sihteeristön laajennettuun kokoonpanoon kuuluvat metsäneuvoston alaisten työryhmien edustajat sekä tarpeen mukaan asiantuntijoita. Pysyvänä asiantuntijana on metsäneuvos Jouko Paloniemi maa- ja metsätalousministeriöstä.

Metsäneuvoston sihteeristön keskeisin tehtävä on metsäneuvoston työn valmistelu. Sihteeristön rooli on teknislouenteinen. Kaikki periaatelinjaukset tehdään metsäneuvostossa. Sihteeristön tärkeimpiä tehtäviä ovat:

- metsäneuvoston kokousten valmistelu,
- metsäneuvoston toimintasuunnitelman 2002–2005 valmistelu,
- toimintasuunnitelman mukainen asioiden valmistelu ja seuranta,
- muiden ajankohtaisten metsäpoliittisten asioiden valmistelu metsäneuvostolle, ja
- Kansallisen metsäohjelman 2010 seurantaraporttien valmistelu.

2. Kansallisen metsäohjelman 2010 seurannan työryhmät ja seurantaraportti

Kansallista metsäohjelmaa toteutetaan laajana yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyönä. Ohjelmakokonaisuuden seuraamiseksi metsäneuvosto perusti ohjelman osa-alueiden mukaiset työryhmät, joiden tehtävänä on:

- seurata oman osa-alueensa kehitystä,
- raportoida kehityksestä vuosittain metsäneuvostolle,
- tehdä esityksiä Kansallisen metsäohjelman 2010 kehittämiseksi oman osa-alueensa osalta, ja
- laatia luonnos Kansallisen metsäohjelman 2010 seurantaraportiksi oman osa-alueensa osalta.

Työryhmän puheenjohtajana on metsäneuvoston sihteeristön jäsen ja jäsenenä maa- ja metsätalousministeriön metsäosaston, muiden ministeriöiden ja sidosryhmien edustajia. Työryhmä voi tarpeen mukaan käyttää asiantuntijoita ja täydentää itseään oman harkintansa mukaan. Työryhmien jäseninä ovat seuraavat henkilöt:

Työryhmä 1. Metsäteollisuudella kasvumahdollisuuksia

Markku Väre pj (Metsäteollisuus ry), Antti Ali-Raatikainen (Suomen Sahat ry), Juha Hakkarainen (MTK), Antti Halkka (SLL), Jouko Paloniemi (MMM), Reima Sutinen (KTM).

Työryhmä 2. Metsätalous kannattaa ja työllistää

Simo Jaakkola pj (KL), Lauri Ainasto (PL), Pekka Airaksinen (MTK), Pertti Harstela (Metla), Hannu Jokiluoma (STM), Pekka Kallio-Mannila (Metsäteollisuus ry), Tapio Lehtiniemi (MMM), Jan Kunnas (SLL).

Työryhmä 3. Ekologinen kestävyys turvataan

Pirkko Isoviita pj (YM), Petri Ahlroth (MMM) 19.8.03 saakka, Liisa Saarenmaa (MMM) 19.8.2003–, Into Kekkonen (YM), Jouko Kostamo (Tapio), Ilpo Kuronen (SLL), Timo Nyrhinen (MTK), Suvi Raivio (Metsäteollisuus ry), Harri Karjalainen (WWF).

Työryhmä 4. Metsät hoidetaan hyvin

Kaarlo Ouni pj (Pirkanmaan metsäkeskus), Tage Fredriksson (Tapio), Kari Happonen (KL), Marja Hilska-Aaltonen (MMM), Timo Nyrhinen (MTK), Juho Pennanen (SLL), Arto Tuominen (YM), Sauli Valkonen (Metla), Markku Väre (Metsäteollisuus ry).

Työryhmä 5. Metsistä virkistystä ja luonnontuotteita

Kari Pelkonen pj (Metsähallitus), Terhi Ajosenpää (Suomen Partiolaiset), Harri Karjalainen (WWF), Asko Niemi (MTK), Jari Pigg (Metsästäjain Keskusjärjestö), Keijo Savola (SLL), Ville Schildt (MMM), Tuija Sievänen (Metla), Tommi Tenno (Suomen Latu), Pekka Tuunanen (YM).

Työryhmä 6. Metsäosaamista vahvistetaan

Heikki Pajuoja pj (Metla), Juha Hakkarainen (MTK), Sini Harkki (SLL), Matti Heikurainen (MMM), Tapio Hankala (Metsänhoitajaliitto), Eeva Hellström (Suomen metsäyhdistys), Hannu Jokiluoma (STM), Pekka Karakoski (Opetushallitus), Aapo Koukku (Opetushallitus), Pasi Martikainen (Metsäteollisuus ry), Leena Paavilainen (Wood Wisdom), Reima Sutinen (KTM).

Työryhmä 7. Suomi on aktiivinen kansainvälisessä metsäpolitiikassa

Työryhmänä toimii Kansainvälisen metsäpolitiikan neuvottelukunta: Anders Portin pj (MMM), Olavi Luukkanen varapj (Helsingin yliopisto), Kirsti Aarnio (MMM), Björn Finne (Metsähallitus), Jaana Kaipainen (MTK), Marjukka Mähönen (MMM), Pekka Kallio-Mannila (Metsäteollisuus ry), Kari Karanko (Ulkoministeriö), Harri Karjalainen (WWF), Leena Karjalainen-Balk (YM), Aulikki Kauppila (MMM), Sakari Lepola (PL), Anne Luhtala (Metla), Ossi Malmberg (Tapio), Juho Pennanen (SLL), Reima Sutinen (KTM) ja Kaisa Pirkola siht (MMM).

3. Metsäneuvoston yhteistyö alueellisten metsäneuvostojen kanssa

Metsäneuvoston sihteeristössä työskentelevät maa- ja metsätalousministeriön metsäosaston edustajat osallistuvat yhdyshenkilöinä alueellisten metsäneuvostojen kokouksiin. Alueellisilla metsäneuvostoilla on kansallisessa metsäneuvostossa edustajanaan talousneuvos Markku Heikkinen (varalla Johannes Leppänen), joka kerran vuodessa esittää yhteenvedon alueellisten metsäohjelmien toteuttamisesta.

4. Osallistuminen ja viestintä

Kansallista metsäohjelmaa 2010 toteutetaan samanlaisella avoimen osallistumisen periaatteella kuin ohjelma laadittiin. Metsäneuvostossa ja alueellisissa metsäneuvostoissa ja niiden alaisissa työryhmissä on laaja sidosryhmien edustus. Kaksisuuntaisella viestinnällä edistetään kansalaisten mahdollisuuksia osallistua Kansallisen metsäohjelman 2010 toteuttamiseen ja kehittämiseen. Kansallisen metsäohjelman 2010 toteuttamiseen osallistuvat ministeriöt, muut viranomaiset ja sidosryhmät huolehtivat kukin omasta Kansalliseen metsäohjelmaan 2010 liittyvästä viestinnästään.

Metsäneuvoston hoitamaan viestintään kuuluvat:

- metsäneuvoston tiedotteet neljä kertaa vuodessa,
- Kansallisen metsäohjelman 2010 verkkosivujen ylläpito ja kehittäminen,
- Kansallisen metsäohjelman 2010 seurantaraportit, metsäneuvoston ja sihteeristön jäsenten osallistuminen sidosryhmien tilaisuuksiin, ja
- Kansallisen metsäohjelman 2010 esittely kansainvälisissä yhteyksissä.

LIITE 2. Metso-monimuotoisuusohjelman toteutuminen vuonna 2003

Liitteessä kuvataan Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman toteutumista. Toteutuksesta vastaavat maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö, jotka ohjaavat ohjelman kaikkien 17 toimenpidekokonaisuuden toteutusta.

1. Luonnonsuojelualueiden elinympäristöjen ennallistaminen ja hoito

Tavoitteena on palauttaa ja ylläpitää olemassa olevien luonnonsuojelualueiden luonnonsuojelullista arvoa ja tilaa. METSO-alueella arvioidaan olevan noin 700 ennallistamista vaativaa luonnonsuojelualuetta tai -ohjelmakohtetta yhteispinta-alaltaan 33 000 hehtaaria.

Vuoden 2003 valtion talousarvioon sisältyi Metsähallitukselle suunnattavia luonnonsuojelualueiden ennallistamiseen ja hoitoon tarkoitettuja METSO-varoja yhteensä 3,8 milj. euroa. Metsähallitus on vuoden 2003 aikana ennallistanut metsiä ja soita (lahopuun tuottaminen, pienaukotus, poltto, soiden ennallistaminen) runsaalla 40 kohteella yhteensä 2 200 hehtaaria. Työmailla on käytetty Metsähallituksen metsätalouden tulosalueen metsurityövoimaa.

Luonnonsuojelualueiden ennallistamista ja hoitoa selvittänyt ennallistamistyöryhmän mietintö ”Ennallistaminen suojelualueilla” luovutettiin ympäristöministeriölle (Suomen ympäristö 618/2003) 6.5.2003. Yksityisten suojelualueiden ennallistamiseen ja hoitoon on varattu vuoden 2004 määrärahaa 550 000 euroa.

2. Luonnonsuojelualueiden perustiedon keruu

Tavoitteena on kerätä METSO-alueen luonnonsuojelualueilta yhdenmukaiset ja kattavat metsiköittäiset puustoa koskevat perustiedot sekä kasvupaikkatiedot yli 500 000 hehtaarilta vuoteen 2006 mennessä. Vastaavat tiedot kerätään myös yksityismailla sijaitsevilta luonnonsuojelualueilta.

Vuoden 2003 valtion talousarvioon varattiin Metsähallituksen kartoitustyöhön 500 000 euroa. Metsähallitus teki luontotyyppi-inventointeja METSO-alueella 136 000 hehtaarilla. Yksityismaiden luonnonsuojelualueiden kartoitus alkaa vuonna 2004.

3. Luonnonsuojelubiologisen kriteeristön laatiminen

Tavoitteena on määrittellä ne luonnonsuojelubiologiset kriteerit, joiden avulla METSO-ohjelman kokeiluhankkeiden kohteiksi valitaan alueita tai suunnataan toimenpiteitä.

Ympäristöministeriö asettama työryhmä täsmensi luonnonsuojelubiologiset kriteerit METSO-ohjelman kokeiluhankkeita varten. Mietintö ”Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman luonnonsuojelubiologiset kriteerit” luovutettiin ympäristöministeriölle (Suomen ympäristö 634/2003) 27.5.2003. Kriteerejä täydennetään ja kehitetään METSO-ohjelman kokeiluhankkeista saatujen kokemusten perusteella.

4. Luonnonarvokauppa

Luonnonarvokaupassa maanomistaja sopimuksesta ylläpitää tai lisää luonnonarvoja metsässään ja saa tästä tuloja luonnonarvojen ostajalta. Tavoitteena on lisätä luonnon monimuotoisuuden säilymistä ja kohentamista talouskäytössä olevilla alueilla.

Luonnonarvokaupan kokeilua varten oli vuoden 2003 valtion talousarviossa varattu maa- ja metsätalousministeriön pääluokassa 200 000 (30.31.45) ja ympäristöministeriön pääluokassa samoin 200 000 (35.20.63). Kesäkuussa 2003 kokeilu käynnistyi Satakunnassa Lounais-Suomen metsäkeskuksen vetämänä. Maanomistajat osallistuivat kokeiluun aktiivisesti; vuoden loppuun mennessä yli 140 maanomistajaa oli tarjonnut alueitaan, joiden yhteispinta-ala oli yli 1 300 hehtaaria. Sopimuksia tehtiin 38 alueesta, joiden pinta-ala on yhteensä 228 hehtaaria.

5. Tarjouskilpailu

Tarjouskilpailussa ympäristöviranomaiset pyytävät maanomistajilta suojeltavia kohteita ja hintoja, joilla he ovat halukkaita tarjoamaan kohteitaan suojeluun. Toteutettavaksi valitaan parhaiten luonnonsuojelubiologiset kriteerit täyttävät alueet. Tarjouskilpailun valmistelu on alkanut vuoden 2003 aikana.

Tavoitteena on saada alueita pitempiaikaiseen tai pysyvään suojeluun. Vastuuorganisaationa toimivat alueelliset ympäristökeskukset. Tarjouskilpailu alkaa vuonna 2004 itäisellä Uudellamaalla, Pohjois-Savossa ja eräissä lounaisen Lapin kunnissa.

6. Luonnonhoitoalueet

Luonnonhoitoalueet ovat maanomistajien hakemuksesta perustettavia alueita, joilla luonnonsuojelu, metsänhoito ja -käyttö sekä muu alueen taloudellinen käyttö sovitetaan yhteen.

Maa- ja metsätalousministeriön, ympäristöministeriön ja MTK:n yhteistyönä tehtiin selvitys, johon sisältyy vaihtoehtoiset mallit luonnonhoitoalueen perustamisesta joko luonnonsuojelulain tai kestävän metsätalouden rahoituslain perusteella.

7. Metsähallituksen maanmyyntitulojen ja vaihtomaiden käyttö luonnonsuojellisesti arvokkaiden alueiden hankkimiseen

Metsähallitus hankkii omistukseensa monimuotoisuuden kannalta arvokkaita metsäalueita maanmyynneistään saamalla tuloilla. Uusi kymmenen vuoden rahoitusohjelma, joka kytkeytyy aikaisemmin mainittuun tarjouskilpailuun, käynnistyy vuonna 2005.

8. Metsäluonnon monimuotoisuuden yhteistoimintaverkosto -kokeiluhanke

Metsäluonnon monimuotoisuuden yhteistoimintaverkoston kokeiluhankkeessa metsäluonnon monimuotoisuuden turvaaminen tapahtuu paikallistasolla omaehtoisuuden ja vapaaehtoisuuden perusteella. Verkostoihin osallistuvat maanomistajien lisäksi paikalliset viranomaiset, kansalaisjärjestöt ja muut yhteistyötahot.

Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö järjestivät vuonna 2003 kaksivaiheisen hakukilpailun, johon saatiin 20 ehdotusta. Toisen hakuvaiheen jälkeen valittiin neljä hanketta toteutettaviksi: Hämeen-Uudenmaan metsäkeskuksen Hämeen Metso, Länsi-Uudenmaan metsänhoitoyhdistyksen Lohjan seudun MetsäVasu eli Lohjan seudun metsäluonnon vapaaehtoisen suojelun toimintamalli, Pohjois-Karjalan metsäkeskuksen Keski-Karjalan lehtoverkosto ja Pohjois-Pohjanmaan metsäkeskuksen

Merestä metsäksi -hanke. Lisäksi toteutetaan yhteistoimintaverkostojen arviointia koskeva Suomen ympäristökeskuksen tutkimushanke. Valtion talousarviossa on hankkeiden aloittamiseen varattu maa- ja metsätalousministeriön pääluokassa vuonna 2004 250 000 euroa ja ympäristöministeriön pääluokassa samoin 250 000 euroa.

9. Luonnonsuojelulain mukainen luonnonsuojeluohjelma

METSO-päätöksen mukaan Etelä-Suomen ja Pohjanmaan metsien suojeluohjelman tarpeesta päätetään vuonna 2007.

10. Talousmetsien luonnonhoito

Yksityismetsien osalta korjataan luonnonhoidon tukijärjestelmän epäkohtia kestävä metsätalouden rahoituslain osalta ja lisätään ympäristötukea. Metsähallitus tehostaa monimuotoisuuden huomioon ottamista talousmetsissä sekä luonnonsuojelun kannalta arvokkaiden alueiden inventointia ja suojelua talousmetsien erityiskohteilla ja suojelualueisiin rajoittuvilla alueilla.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut kestävä metsätalouden rahoituslainsäädännön tarkistamista varten työryhmän (Rahoituslain tarkistustyöryhmä), jonka määräaika METSON asioiden (= luonnonarvokauppa, metsäluonnon monimuotoisuuden yhteistoimintaverkosto, metsätalouden ympäristötuen puutteiden korjaaminen) osalta oli 30.6.2003.

Kestävä metsätalouden rahoituslakiin lisättiin 1.7.2003 alkaen uusi 19a §, joka mahdollistaa rahoituksen käyttämisen luonnonarvokauppa- ja yhteistoimintaverkostokokeiluihin vuoden 2007 loppuun asti. Metsätalouden ympäristötukea koskien maa- ja metsätalousministeriön rahoituslakiasetusta muutettiin vuoden 2004 alusta työryhmän esityksen mukaan siten, että sopimuskaudeksi tuli 10 vuotta aikaisemman 30 vuoden sijasta ja tuki maksetaan kerralla sopimuskauden alussa. Rahoituslain tarkistustyöryhmän määräaika jatkettiin kesäkuun loppuun 2004.

Kesäkuussa 2003 metsähallitus aloitti hallinnassaan olevien valtion talousmetsien erityiskohteiden ja suojelualueisiin rajoittuvien alueiden kartoituksen. Metsätalouden ja luonnonsuojelun tulosalueiden yhteistyönä toteutettava projekti kestää kaksi vuotta. Tarkastelun kohteena ovat luonnonvarasuunnittelussa ja alue-ekologisessa suunnittelussa todetut erityiskohteet, suojelualueiden läheisyydessä sijaitsevat alueet, puolustusministeriöltä siirtyneet alueet sekä muut luonnonsuojelun näkökulmasta arvokkaat alueet. Alueet jaetaan suojeltaviin, ennallistettaviin, erityiskohteisiin ja talousmetsiin.

Vuoden 2003 aikana käytiin Metsähallituksen tietoaisteistojen avulla läpi yhteensä noin 160 000 hehtaaria varteenotettavia alueita, joista on maastossa inventoitu runsas 33 000 hehtaaria. Tuloksia tarkastellaan kokonaisuutena vuoden 2004 lopulla.

11. Koulutus, suunnittelu ja neuvonta

Metsien monimuotoisuuteen liittyvä tiedontarve on lisääntynyt. Luonnonhoitotutkinnosta saadut kokemukset tulee ottaa huomioon opetusministeriön alaista metsäalan koulutusta kehitettäessä. Metsäsuunnittelua kehitetään luonnon monimuotoisuuden huomioon ottavaan suuntaan maanomistajan niin halutessa. Alue-ekologisen suunnittelun merkitys korostuu.

Metsälain 6§:n soveltamisalaa ja käytännön soveltamista selvitetään maa- ja metsätalousministeriön

johdolla. Metsäkeskusten metsänomistajille suunnatun neuvonnan tuloksellisuus selvitetään vuosien 2004 ja 2005 aikana metsäkeskusten koko toiminnan evaluoinnin yhteydessä.

Puustoisten perinnebiotooppien tunnistamista, hoitoa ja yhteistyötä edistetään kolmella alueellisella seminaarilla lokakuussa maa- ja metsätalousministeriön, Tapion, WWF:n ja ympäristökeskusten ja maatalousorganisaatioiden kesken. Metsien vapaaehtoista suojelua edistetään perintömetsäohjelmalla yhteistyössä WWF:n, UPM-Kymmenen ja Stora-Enson kanssa. Luonnonhoitotutkinto on siirretty osaksi metsäalan ammatillista koulutusta.

12. Metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt (10 §) ja laki metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta

Edistetään metsälain erityisen tärkeiden elinympäristöjen huomioonottamista ja yhdenmukaista määrittelyä. Uudistetaan tarvittaessa maa- ja metsätalousministeriön päätös hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 6.8.2002 työryhmän selvittämään metsälain ja metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain välistä suhdetta. Metsätuhotyöryhmä luovutti muistionsa maa- ja metsätalousministerille 16.6.2003.

Metsälain 10 §:n mukaisten kohteiden ennakkopäätösmenettelystä lakiesitys annettiin eduskunnalle 18.08.2003. Lakiesityksen käsittelyä jatketaan helmikuussa 2004.

13. Monimuotoisuuden turvaaminen kuntien virkistys- ja ulkoilumetsissä sekä valtion retkeilyalueilla

Tavoitteena on edistää luonnon monimuotoisuutta tukemalla kuntien virkistys- ja ulkoilumetsien sekä valtion retkeilyalueiden suunnittelua ja kehittämällä toimenpiteitä, joiden avulla voidaan sovittaa yhteen virkistyskäyttö, monimuotoisuuden turvaamistavoitteet ja metsätalous. Selvitystyö käynnistyy vuonna 2004.

14. Tutkimus- ja selvitystarpeet

Lisätään tutkimusta erityisesti monimuotoisuuden ekologisista, taloudellisista ja sosiaalisista puolista. Lisäksi pilottihankkeiden arviointi vaatii tutkimusta ja seurantaa.

Vuoden 2003 alussa käynnistettiin Monimuotoisuuden tutkimusohjelma (MOSSE), jossa keskeisenä painopisteenä on metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamiseen liittyvä käytännön tietotarpeita palveleva tutkimus. Vuonna 2003 ohjelman kokonaisrahoitus on yli 2 milj. euroa. Osana METSO-ohjelmaa ympäristöministeriön käyttöön osoitettiin vuodeksi 2003 miljoonan euron suuruinen määräraha puutteellisesti tunnettujen ja uhanalaisten metsälajien tutkimukseen. Määrärahalla rahoitetaan 17 lajitutkimushanketta. Metsäntutkimuslaitos on aloittanut MOSSE-rahoituksella metsäisiä luontotyypppejä koskevan seurantajärjestelmän kehittämisen. Monet METSON hankkeet ja osahankkeet sisältävät erillisen seuranta- ja tutkimusosuuden.

15. Metsien suojelusäitiö

Selvitetään mahdollisuudet kanavoida kansalaisten maksuhalukkuutta metsien monimuotoisuuden lisärahoitukseen säätöpohjaisella rahoituksella. Selvitystyö on käynnistynyt loppuvuodesta 2003.

16. Toimintaohjelman seuranta

Metsäneuvosto seuraa METSO:n etenemistä kokonaisuutena apunaan ekologisen kestävyiden seuranta-työryhmä. Ympäristöministeriön vastuulla oleva Suomen biologista monimuotoisuutta koskevan kansallisen toimintaohjelman seurantaryhmä seuraa METSO:n monimuotoisuus-vaikutuksia. Ympäristöministeriö on asettanut tätä varten asiantuntijatyöryhmän 25.3.2003. Maa- ja metsätalousministeriön vastuulla oleva taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten seuranta on annettu Metsäntutkimuslaitokselle toimeksiantona marraskuussa 2003 ja seurannan suunnittelu ja toteutus on aloitettu. Kokonaisvaikutusten arvioinnin tulee olla valmiina vuoden 2006 loppuun mennessä.

17. Valtioneuvoston suositukset

Valtioneuvosto suositteli eri metsäalan toimijoille metsien monimuotoisuuden huomioon ottamista mm. metsänhoidon suositusten tarkistamisessa, koulutuksessa, tiedotuksessa, neuvonnassa, alue-ekologisen suunnittelun hyödyntämisessä Metsähallitusta laajemmin sekä EU-rahoitusohjelmatyössä erityisesti vuodesta 2006 eteenpäin.

Tiedotus, seminaarit:

METSO-ohjelman sisällöstä ja toteutumisesta pyritään tiedottamaan aktiivisesti. Huhtikuussa 2003 avattiin METSO-ohjelman internet-sivut maa- ja metsätalousministeriön sivuilla (www.mmm.fi/metso ja www.ymparisto.fi/metso). Myös lukuisat muut toimijat ovat avanneet omat METSO-sivut. Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö julkaisevat yhdessä 5–6 kertaa vuodessa ilmestyvää METSO-lehtiä -uutiskirjettä. Uutiskirjeet ovat löydettävissä edellä mainitulta maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön internet-sivuilta. Aiheesta on pidetty seminaareja ja tiedotustilaisuuksia.

LIITE 3. Suomen luonnonsuojeluliiton kannanotto seurantaraporttiin

Suomen luonnonsuojeluliitto (SLL) katsoo, ettei raportti täytä kaikilta osin seurannan tarkoitusta. Seurannan perustana ei ole aina ollut valtioneuvoston hyväksymä kansallinen metsäohjelma (KMO) ja sen tavoitteiden toteutuminen. Erityisesti tämä on havaittavissa Ekologinen kestävyys turvataan - osiossa, missä ohjelman vaikutusten seuranta on jäänyt suurelta osin toteuttamatta.

Suotuisa suojelun taso on KMO:n keskeinen ekologinen tavoite. KMO:n muita keskeisiä tavoitteita, kuten hakkuumääriä ja metsänparannustoimien laajuutta, ei ole kuitenkaan arvioitu suhteessa suotuisan suojelun tason ja ekologisesti kestävänsä metsätalouden tavoitteeseen. Näin ekologisesti kestävänsä metsätalouden tavoite on jäänyt fraasiksi, jonka toteuttamiseen ei ole panostettu KMO:n monipuolisen tavoitteenasettelun vaatimalla tavalla.

KMO:n toteutumattomat tavoitteet

SLL haluaa kiinnittää huomiota seuraaviin KMO:n tavoitteisiin, jotka eivät ole toteutuneet suunnitellusti.

1) Luonnonsuojeluohjelman ja rahoituksen puute

KMO:n mukaan ”lähivuosien aikana” tuli laatia ”taloudelliset ja sosiaaliset näkökohdat huomioonottava Etelä-Suomen, Oulun läänin länsiosan ja Lounais-Lapin metsien suojelun tavoite-, rahoitus- ja toimintaohjelma”. Ohjelman toteutuksen tuli olla pitkällä vuonna 2010.

Luonnonsuojeluohjelmaa ei ole käynnistetty eikä sille ole rahoitusta. Ohjelmaa muotoillut Metso-toimikunta jätti määrittelemättä toimeksiantonsa mukaiset Etelä-Suomen metsien suojelun määrälliset ja ajalliset tavoitteet. Valtioneuvosto päätti Metso-toimintaohjelmassa alueellisista kokeiluhankkeista, ei suotuisaan suojelun tasoon tähtäävästä metsien suojeluohjelmasta. Tavoite on siis kokonaisuudessaan toteutumatta.

Seurantaraportti ei kuitenkaan edes mainitse, että ekologisen kestävyys turvaamisen pääväline, suojeluohjelma, on jopa päätösasiana siirretty vuoteen 2007. Tällainen ratkaisu on käsittämätön tilanteessa, jossa kaikki keskeiset asiantuntijatahot ovat pitäneet suojeluohjelmaa olennaisena toimena ja sen puutetta ekologisesti perustelemattomana.

Seurantaraportti esittää sekalaisen koosteen erilaisista ympäristöministeriön hallinnonalan toimista, mutta niiden yhteydet kansalliseen metsäohjelmaan ja metsäluonnon säilyttämisen tavoitteeseen jäävät epäselviksi ja jäsentymättömiksi. Viimeaikaiset tiedot esimerkiksi Metsähallituksen talousmetsien lisäsuojelusta Metso-toimien osana viittaavat siihen, että näiden toimien ekologiset vaikutukset ovat huomattavasti pienemmät kuin on ennakoitu.

Suojeluohjelman tarve on KMO:n aikakaudella vain korostunut, sillä esimerkiksi vanhojen kuusimetsien hakkuut ovat olleet Etelä-Suomessa odotettuaakin rajumpia. Hakkuita suunnataan painotetusti vanhoihin kuusimetsiin, vaikka näiden merkitys olisi erityisen suuri myös Etelä-Suomen metsälajistolle, jonka taantuminen nykyisessä kehityksessä vain kiihtyy. Tämänkaltaisen puhtaasti puuntuotannollinen tarkastelu ei ole sopusoinnussa KMO:n ekologisen velvoitteen kanssa.

Ruotsin tilanne

Ruotsissa metsien suojelulle on asetettu selkeät tavoitteet Suomeen verrattuna. Lähtötason ollessa sama kuin Suomessa suojelulle on asetettu tavoite (400 000 metsämaahehtaaria vuoteen 2010 mennessä). Ruotsi on korottanut tavoitteen saavuttamiseksi sekä niin sanottua avainbiotooppi- ja luonnonsuojelusopimusmäärärahaa (noin 10 milj. euroon vuodessa 2004) että monimuotoisuusmäärärahoja (170 milj. euroon vuodessa 2004, josta yli puolet käytettäneen metsänsuojeluun). Vuonna 2002 suojelu eteni Ruotsissa noin 20 000 metsämaahehtaaria. Ruotsi ei enää maksa perinteisiä metsänparannustukia lainkaan.

2) KMO ristiriidassa kansallisten vesiensuojelutavoitteiden kanssa

KMO:n mukaan metsätalouden ympäristökuormitusta vähennetään noudattaen valtioneuvoston päätöstä vesiensuojelun tavoitteista (19.3.1998).

Seurantaraportissa on oikein todettu, ettei metsätalouden vesiensuojelutavoitteisiin ilmeisesti tulla pääsemään kuormitusta aiheuttavien työmäärien kasvaessa. Kasvava hakkuu- ja kunnostusojitusmäärä lisää kuormitusta automaattisesti, ellei vesiensuojelutoimia samanaikaisesti tehosteta.

Valtioneuvoston periaatepäätöksestä laaditun väliarvioinnin mukaan metsätalouden vesiensuojelutavoitteita ei tulla saavuttamaan vuoteen 2005 mennessä. Valtioneuvoston vesiensuojelun periaatepäätös ja KMO ovat siis selkeästi tavoitteiltaan ristiriitaiset.

SLL muistuttaa, että vesipolitiikan puitedirektiivin hyvän ekologisen tilan vaatimus koskee myös metsätaloutta. Jatkossa hakkuiden ja metsänparannustoimien yhteydessä on otettava käyttöön kaikki vesiensuojelutoimenpiteet riittävässä laajuudessa, jotta vesiensuojelun tavoitteet voitaisiin saavuttaa. Kunnostusojitusmäärärahat on suunnattava jatkossa kohteille, joissa toimien vaikutus monimuotoisuuden vähenemiseen ja vesistöön on mahdollisimman vähäinen.

3) KEMERA-korvaukset liito-oravareviireistä

”Metsäluonnon hoidon määrärahaa lisätään ja määrärahalla korvataan tärkeiden metsäluontokohteiden, kuten muun muassa liito-oravan pesäympäristöjen säilyttämisestä, yksityiselle metsänomistajalle aiheutuvat taloudelliset menetykset. (KMO, 1999)”

KMO edellyttää aukotta KEMERA-varojen käyttöä liito-oravan elinympäristöjen suojeluun. KEMERA-rahoituksen soveltaminen liito-oravan elinpaikkojen huomioimisessa mahdollistaisi metsänomistajalle aiheutuvien taloudellisten haittojen korvaamisen ja liito-oravan suojelun käytännön metsätaloudessa. Meneillään olevat luonnonsuojelulain muutokset eivät sinällään edistä liito-oravan suojelua, sillä luonnonsuojelualueiden perustaminen liito-oravan elinympäristöille on jo muutenkin ollut mahdollista – ongelmana on ollut rahoituksen puute. Ilman erillisrahoitusta nykyiset päätökset säilyttävät liito-oravan suojeluun liittyvät keskeiset ongelmat ennallaan: liito-oravan elinympäristöjen väheneminen tulee jatkumaan ja korvausten tai tukien saaminen maanomistajille olemaan vaikeaa.

Lisäksi SLL haluaa kiinnittää huomiota KMO:n seurantaraportin seuraaviin puutteisiin:

Metsän virkistysarvojen edistäminen ja muut käyttömuodot

KMO edellyttää sitä, että metsien käytössä edistetään metsistä saatavaa monipuolista henkistä hyvinvointia. Erityisen keskeistä on etenkin Etelä-Suomessa käynnistää toimenpiteitä, joilla turvataan edustavien virkistysmetsäkokonaisuuksien säilyminen. Parhaiten tämä onnistuu lisäämällä suojelualu-

eiden määrää sekä kehittämällä virkistysalueiden metsänkäyttelyä virkistys- ja luontoarvot paremmin huomioiviksi.

Valitettavasti seurantaohjelmassa esitetyt toimenpiteet eivät korjaa tai pyri analysoimaan niitä huomattavia ongelmia, joita metsätalouden, virkistyskäytön ja eränkävynnin yhteensovittamisessa on.

Metsätalouden työllisyys ja kannattavuus

Metsätalouden työllistävyyttä ja kannattavuutta pohtineen seurantatyöryhmän työstä on seurantaraporttiin päätyntä vain yksipuolisia katkelmia. Pois on jätetty muun muassa puun käytön työllistävyyttä koskenut analyysi.

”Syytä on kuitenkin miettiä, onko puun käyttö sellaista, että se toisaalta tuottaa suurimman mahdollisen lisäarvon jalostusketjussa ja myös työllistäisi hyvin. Määrälliset tavoitteet voivat olla ristiriidassa laadullisten tavoitteiden kanssa. Muun muassa mekaaniselle metsäteollisuudelle voi olla eduksi kiertoaikojen pidentäminen, jolloin tukkipuun saanto suhteessa kuitupuuhun kasvaisi.”

Karsimisen kohteeksi on joutunut myös työryhmän pohdinnat siitä miten alalla esiintyy yhtäaikainen laaja työttömyys ja työvoimapula. ”Valtakunnan väestörakenteen kehityksen ja maaseudun tyhjenemisen seurauksena metsätalous kohtaa suorittavalla tasolla jo nyt ja tulevaisuudessa yhä pahenevan työvoimapulan. . Ristiriitaista edellä mainitun kanssa on, että metsätyövoiman virallinen työttömyys näyttää edelleen melko korkealta. Työttömyys on suurelta osin kausiluonteista. Lisäksi on huomioitava, että työttömyystilastoissa melko iäkkäiden – yli 55-vuotiaiden – metsurien osuus kaikista työttömistä on noin kolmasosa ja pitkäaikaistyöttömistä heidän osuus on vielä merkittävästi suurempi. Täten voidaan arvioida, että työttömistä metsureista iso osa on sellaisia, jotka eivät enää välttämättä työelämään palaa ainakaan metsätöihin. Työttömänä olevista metsätyöntekijöistä olisikin tutkittava, millaisiin töihin he metsäalalla kykenisivät ja työttömyystilastoista olisi poistettava ne, jotka eivät enää metsäalalle voi työllistyä.”

SLL toteaa lisäksi, että metsien työllistävää vaikutusta tulisi jatkossa nykyistä enemmän tarkastella kokonaisuutena. Jos metsiin perustuvia työpaikkoja – metsätaloutta, matkailua ja porotaloutta – tarkastellaan aina erikseen, on ristiriitaisten intressien yhteensovittaminen jatkossakin vaikeaa.

Sini Harkki
Metsäneuvoston jäsen
Metsäasiantuntija
Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Heikki Simola
Metsäneuvoston varajäsen
Puheenjohtaja
Suomen luonnonsuojeluliitto ry

